

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljatve je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K

pol leta . . . 5— "

četrt leta . . . 2-50 "

posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "

" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljnja uvrčenja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Slovensko-hrvaški klub in istrski državni poslanci.

Dopis iz Istre.

Akademsko ferialno društvo v Istri je imelo 5. avgusta t. l. zborovanje v Buzetu. Na tem zborovanju je bila sprejeta resolucija, s katero se ne odobruje koraka istrskih državnih poslancev, ki so ga naredili s tem, da so vstopili v Slovensko-hrvaški klub ali, kakor ga kratko imenujejo, Šušteršičev klub v državnem zboru. Zato je „Edinost“ kmalo povedala dijaštvu, da ono ni kompetentno za presojo delovanja državnih poslancev in mu obenem svetovala, naj se rajše uči in ne umešuje v politiko. Mi smo prepričanja, da je dijaštvu prva naloga učenje, a vendar smo tudi mnenja, da se mu ne sme zabraniti vsakega motenja političkega življenja. Ako bi bilo dijaštvo popolnoma ločeno od političkega življenja, bi bilo, ko bi prišlo v javno življenje, popolnoma brez vsakega političkega znanja. Tako novo nastopivši može bi ne poznali političkega življenja, kar bi jim zabranilo vsako koristno delovanje za narod. Že to je dovolj vzroka, da moramo odobravati take dijaške nastope in jih upoštevati s preudarkom, ako se nam zde upoštevati vredni, ako ne, dolžnost nam je dijaštvu povedati, zakaj se je prenašlo in zakaj se njegovih zahtev ne more upoštevati. Tako bomo za naš narod dosegli dvojno korist. Vzgojili bomo previdne politikarje, in zbudili bomo v dijaštvu splošno veselje narodnega dela. Nihče naj nam ne podtika, da mislimo s tem odtegniti dijaštvo od njegove prve in glavne naloge, namreč od učenja, ker to smo tudi mi že takoj v pričetku poudarjali.

To nam je dalo povod, da hočemo tudi mi premotriti vstop istrskih državnih poslancev v Šušteršičev klub. Mi poznamo, da zastopajo Istro s slovanske strani v državnem zboru Laginja, Spinčić in Mandič. Vsi trije so že osiveli v boju za narodne

pravice, kateri boj jim je bil in jim je še vedno težak posebno zato, ker ni v deželi dovolj izobraženega in narodno zavednega ljudstva. Zato, vidimo, da so si postavili istrski deželni poslanci kot glavno nalogo pridobitev zadostnega števila narodnih šol. Zato vidimo da poslanec Spinčić neumorno deluje v ta namen tudi kot predsednik istrske C. M. družbe. Tudi drugi poslanci so neumorni v tem delu, saj jih vidimo povsod pri ustanovitvah C. M. podružnic. In sedaj pogledimo, kaj pa Šušteršič, in njegovi privrženci? O teh ne moremo trditi tega, zakaj znano nam je, kako gonjo so uprizorili proti C. M. družbi v Ljubljani, in znano nam je, da so ustanovili ali vsaj dali povod ustanovitvi konkurentnega društva Straža, od katerega pa ne slišimo družega, kakor da berači tudi okrog naprednega učiteljstva, da ima že 70.000 K nabrajanega denarja, s katerim bo vzdrževalo celo en otroški vrtec. Kako bodo ti može skupaj vozili, nam je zagonetka.

Marsikdo poreče, C. M. družba in Straža nimata nič opraviti v državnem zboru. Mi ne bomo sedaj pobijali tega, četudi bi lahko. Obrniti se hočemo na dejstvo, da imata obe družbi vsaj na papirju isti namen: pospeševati narodno šolstvo. Samoobsebi je umljivo, čimveč šol je, temveč število učiteljstva je potreba, a če si hočemo pridobiti to, vemo, da je neovrgljiva potreba, da poskrbimo, da ima učiteljstvo vsaj toliko plače, da lahko preživlja svojemu stanu primerno sebe in svoje družine brez vsakih postranskih zaslužkov. Učiteljska moč mora biti cela in vsa na razpolago šoli, ako hočemo, da bo uspešno delovala v narodno korist. Učiteljska moč, ki mora opravljati še po eno ali več drugih služb, da zamore sebe in svoje preživljati, ni več cela v šoli in nje šolski uspeh je jako problematičen.

Istrske deželne poslance, ki so obenem tudi državni poslanci, smo videli, da so se bili zavzeli, da se je vsaj nekoliko izboljš-

šalo žalostno finančno stanje istrskega ljudskošolskega učiteljstva. Kaj pa Šušteršič in njegovi pristaši? Ti so ravno oni može, ki zabranjujejo kranjskemu učiteljstvu izboljšanje žalostnega finančnega stanja. In zopet nam nastane vprašanje, kako bodo skupaj vozili ti može?

Tudi tu poroče kdo, da ljudska šola ne spada pred državni zbor, a temu rečemo: Počasi, prijatelj! Ljudska šola je ustanovljena z državnim zak. z dne 14. maja 1869., potem ko je bila z zakonom 1868 iztrgana iz konkordatskih rok. In to vendar je spadalo in še spada pred državni zbor. Može ki so prepričanja, da je ljudska šola narodu potrebna in koristna, bi radi, da bi se še okrepčala in izpopolnila, a so tudi može, ki bi radi, potisnili ljudsko šolo pod mačehinsko upravo konkordatskega jarma. Kolikor mi poznamo istrske državne poslance, pripadajo ti k prvim, a Šušteršič in njegovi pristaši k drugim. In zopet se nam sili vprašanje, kako bodo ti skupaj vozili?

Ko je bil postavljen temelj sedanji ljudski šoli (1869), ni bilo v Avstriji še toliko prometnih sredstev, zato je bilo življenje v nekaterih deželah mnogo ceneje kakor v drugih. Državni zbor je pustil določitev plač deželnim zborom, češ, naj ti določijo plače po deželnih razmerah, proti česar so plače po deželah jako različne. Pomnožila so se prometna sredstva, nastala je splošna draginja in cene se le malo razlikujejo po deželnih mejah. Učiteljstvo splošno ne more izhajati s plačami, ki so mu jih določili deželni zbori, a posebno pa neučiteljstvo onih dežel, kjer vladajo može ala Šušteršič, ki hočejo izstradati učiteljstvo iz golega kaprica, da bi ga spravili pod konkordatski jarem. Živimo v dobi, ko se organizirajo vsi stanovi in organiziralo se je tudi učiteljstvo. Vse učiteljske organizacije so spoznale, da ne bodo učiteljske plače primerno urejene, dokler državni zbor

ne določi, da se ne sme nikdar določiti učiteljskih plač nižje od onih, ki jih imajo državni uradniki XI., X., IX. in VIII. plačilnega razreda. Učiteljstvo je samo spoznalo, da bi nekatere dežele težko zmagovala te stroške, zato je prepričanja, naj bi država prevzela vsaj polovico stroškov za ljudsko šolstvo na svoj račun. Že več let delujejo vse napredne učiteljske organizacije v tem smislu, in zadeva je toliko dozorela, da bomo slišali predlog v tem smislu v državnih zbornicah. Kam bo potegnil pri glasovanju Šušteršičev klub?

Soditi po dosedanjem delovanju Šušteršiča in njegovih pristašev, bo ta gotovo nasproten. Če se bodo ta čas držali istrski državni poslanci kluba, bodo glasovali s Šušteršičem in s tem pokažejo, da so zadovoljni, da se izstrada tudi slovansko učiteljstvo v Istri. S tem vbijejo slovansko ljudsko šolstvo v Istri, in zatre se že v korenini vsak narodni napredek v Istri.

V pričetku smo že povedali, da poznamo istrske državne poslance kot može, ki so vneti za narodni napredek, a poleg tega vemo, da je v Istri „Slovensko učiteljsko društvo“, katerega član je tudi poslanec Mandič. Vemo, da je to društvo včlanjeno v Zavezi in da je s tem poslanec Mandič obenem član Zaveze in Zaveza se zavzema za zgoraj navedeno ureditev. Iz tega se da sklepati, da so istrski državni poslanci moralno obvezani glasovati za navedeni predlog in nadejamo se, da se ne bodo izneverili, pač pa da prepričajo še Šušteršiča in njegove pristaše, da je le v narodno korist, ako se sprejme imenovani predlog. Ako se to zgodi, vemo, da bo tudi istrsko dijaštvo spoznalo, da se je prenašlo s svojo resolucijo, ako bodo pa postali tudi istrski poslanci dosadanega Šušteršičevega prepričanja, se nadejamo, da bo tudi „Edinost“ priznala, da je imelo dijaštvo prav. V vsakem slučaju bo imelo dijaštvo

LISTEK.

Slovensko šolstvo v tržaški okolici v dobi konkordata.

Spisal Ferdo Plemič.

(Konec.)

XI. Verouk in verske vaje.

Ni treba poudarjati posebe, koliko važnosti je konkordat polagal na verouk in verske vaje v vseh šolah. Urnik kontovelske trivialke (enorazrednice) iz l. 1829. izkazuje 10 tedenskih ur verouka. Sicer pa naroča neka okrožnica iz istega leta, da morajo kateheti poleg dveh ur verouka na teden (menda za vsak oddelek po dve) razlagati še evangelije. V urnikih vidim tudi eno uro, določeno pouku v ministranci. V nedeljski šoli so verouk učili često posvetni učitelji. Jedva ministrski odlok z dne 2. septembra 1848 nalaga to delo katehetom.

Učenci so morali dnevno k maši, ob praznikih in nedeljah tudi k popoldanski

božji službi. Spremljati in nadzorovati jih je moral učitelj ter tudi krajni šolski ogleda; dušni pastir pa je moral strogo paziti (okrož. l. 1828.), da ta dva vršita tudi v tem pogledu svojo dolžnost, in naznaniti pomanjkljivosti šolski oblasti.

Petkrat v letu so morali učenci k izpovedi, oziroma obhajilu. Izpovedne in obhajilne dneve je bilo vpisati v izpitnem izveščku.

Kako prepojena je bila vsa vzgoja s konfesionalnim duhom, priča odlok c. kr. dvorne studijske komisije z dne 24. aprila 1830., št. 1656., ki prepoveduje nekatoličanom imeti katoliških staršev otroke v reji, jih vzgojevati in poučevati. V l. 1848. so te čvrsto napete vaje odnehale. Ministrski odlok t. l. priporoča n. pr., naj se obisk šolske maše ravna po starosti in zdravju učenca, letnih časih, krajevnih razmerah itd. To je, ozir je jemati tudi pri izvrševanju verskih vaj na higieno.

XII. Počitnice, šolski prazniki, higiena.

Počitnice so trajale pet tednov, ki so se razdelile na štiri tedne velikih jesenskih počitnic in en teden velikonočnih počitnic.

Šolsko leto se je pričelo z novembrom, končalo s 1. oktobrom. Vendar po ministrski odredbi z dne 3. avgusta 1848. pouk tudi v jesenskih počitnicah ni smel popolnoma prenehati, vsak dan naj se kaj malega stori. To sicer ni dolžnost učiteljev, vendar je pričakovati itd. . . Nevarnosti, da bi šolmašter lenobo pasel in se preveč odebelil, tedaj ni bilo.

Šolski praznik je bil tudi cesarjev dan, ki se je primerno praznoval.

V higieničnem oziru so bile takrat in so deloma še danes naše okoliške šole nekoliko zanemarjene. Telovadba je še danes na naših okoliških šolah neznan predmet, dasi že ministrski odlok iz l. 1848. dovoljuje učiteljem poučevati mladino v telovadbi — brezplačno seveda.

Okrožnica l. 1829. priporoča redko rabo telesnih kazni. Okrožnici l. 1846. in 1857. priporočata, naj učitelji okoliško šolsko mladino navajajo na snago.

To je menda prilično vse, kar so ukrenili glede higiene v konkordatski dobi, ki je pač skrbela za izveličanje duše, a manj za zdravo telo.

Sklep.

Naj mi oprostite ta in oni, ki je zapazil tuintam kakšno pomanjkljivost. Uverjen naj bo, da sem se pripravil vestno k spisovanju tega zgodovinskega obrisa, a kakor meni, bi tudi drugemu često pomanjkovalo pripomočkov, ki leže bogzna kje. Pribijem pa, da nisem v vseh teh poglavjih trdil niti ene, ki bi zanj ne znal navesti dneve in številke tozadevnega uradnega spisa. Zanesljivost mi je bila vzor. Kdor bolje ve in zna, komur so na razpolago še bolj obširni podatki, ta naj stopi čvrsto za mano in preko mene. Saj je le to moja srčna želja, da bi zraslo iz vrste takih in sličnih razprav ono, kar niti naši italijanski sodeželani nimajo, namreč — popolna zgodovina slovanskega šolstva v Trstu. Prežet te želje, odlagam pero, da o priliki in v istem predmetu primem zopet zanjel

lep nauk, kako je presojati postopanje državnih poslancev, in dobilo bo več politiške zvedenosti.

Maierjevci.

Resnico samo piši vestni zgodovinar!
A. Aškerc.

IV.

Nadzornik Majer je torej poslal nekaterim ljubljanskim učiteljem grajalna pisma pod firmo c. kr. mestnega šolskega sveta, ki je uradna oblast iste inštanace kakor so c. kr. okrajni šolski sveti.

Najznačilnejše pri tem predrznom Maierjevem koraku je to, da je učiteljem dal pisma dostaviti dne 15. julija, koje je bilo šolsko leto že sklenjeno, ko ni torej nihče izmed prizadetih mogel več zahtevati višjega nadzorstva, da bi mu bilo mogoče izpričati ob nepristranski in objektivni sodbi deželnega šolskega nadzornika svojo nedolžnost in Maierjevo nepravilnost. Maierjeva predrznost je tako gorostasna, da je dne 15. julija 1911 podal tisti papir celo nekemu učitelju, ki ga je inspiciiral meseca novembra 1910. Rabil je torej devet mesecev, preden je stresel svojo jezo nad učiteljem, ki presega po svoji izobrazbi devet Maierjev, ter mu onemogočil braniti krivično užaljeno stanovsko čast.

Ker Maier v tistih grajalnih papirjih citira in učiteljem v spomin kliče § 121. dokončnega šolskega in učnega reda, smemo misliti, da pozna tudi druge paragrafe, ako se ni naučil samo tistih, ki dajejo njemu oblast! Zato pa hočemo mi njega in javnost opozoriti na nekatera zakonita določila, ki govore učitelstvu in prid in ki naravnost zahtevajo, da vržemo Maierja pod paragraf, ker zlorablja svojo uradno oblast in krši zakon!

§ 118. dokon. š. in u. reda govori, da uživajo učne osebe kakor uradne osebe popolno zakonito varstvo oblasti. — Okoristiti se te določbe je v našem primeru prizadetim učiteljem nemogoče, ker so dobili pismeno grajo, ko so bili njihovi razredi zaključeni, ko jim torej tudi v novem šolskem letu ne bo mogoče zahtevati varstva oblasti, ker njihovih letošnjih razredov v isti sestavi ne bo nikoli več! Vsaka nova inšpekcija pojde torej na nov račun. Splošno našo trditev o podlih dušah in o podlih sredstvih specifikujejo dejstva sama. Maier je mislil: Vsekam jih zadnji hip, da jim ne bo kazalo nič drugega nego spraviti udarec! — In res! Enemu izmed prizadetih učiteljev je vročil šolski sluga Maierjev viš 15. julija popoldne, ko je sedel v prijateljski družbi na nekem ljubljanskem restavracijskem vrtu. Hudoča preskoči vsak plot.

Vzlic temu svetujemo tovarišem, naj branijo svojo čast, v kar so opravičeni in dolžni storiti po analogiji II. odstavka § 119. dokon. š. in u. reda.

Pozivljamo člane mestnega šolskega sveta, naj energično pozovejo Maierja na odgovor! Na podlagi tega, kar smo doslej povedali o Maierju, jim bo to lahko; tem lažje jim pa bo to z ozirom na dejstva, ki jih navajamo danes.

Maier graja enega učitelja, ki ga je inspiciiral samo pol ure pri nemščini; graja učitelja, ki je dobil lani pohvalni dekret; graja enega, ki ima srednješolsko izobrazbo, izpit za meščanske šole, ki je bil okr. šolski nadzornik ter je priznan strokovnjak in pedagoški pisatelj, in graja učitelja, ki ima meščanski izpit in izpit za pouk gluhomih. Večje šušmarske napihnenosti si ne moremo misliti od človeka, ki ima sam na vesti renitentno upornost proti svojemu nekdanjemu voditelju na mestni nemški deški ljudski šoli!

Ali pa morda mislite, da se je to discipliniranje zgodilo in izvedlo tako kakor zahteva zakon? Kaj hoče Maierjevcem zakon! Zakon ni zato, da bi se mu naklanjal prazni klas, ki njega sijajno plesnivost markantno označuje uradna kvalifikacija, shranjena na c. kr. okr. šolskem svetu v Postojni!

Vse poklicane faktorje opozarjamo na zakon z dne 29. aprila 1873, dež. zak. št. 22, ki govori o strahovanju in odstavljanju učnega oboja. Te zakonite določbe naj si člani c. kr. mestnega šolskega sveta dobro in trajno vtisnejo v spomin in naj pri prvi priliki pokličejo Maierja na odgovor. C. kr. mestni šolski svet je šolska oblast, ki mora paziti — kakor vsaka druga oblast — da je popolnoma nesposobni

ljudje z avtokratsko naturo ne oropajo avtoritete in ji ne vtisnejo pečata pristranosti in demagogije! To so člani c. kr. mestnega šolskega sveta dolžni ugledu te šolske uradne korporacije in svoji časti. Njihova čast jim mora braniti, da ne sedejo več k eni mizi s človekom, ki je za svoj posel nesposoben, ki ignorira zakonita določila, ki tira ljubljansko ljudsko šolstvo v propast in ki tudi ne izvršuje svojih uradnih dolžnosti, ampak samo šikanira učiteljstvo. Pri prvi priliki naj vprašajo Maierja, ali pozna § 50. ravnokar citiranega zakona, ki pravi: „Preden se kakemu udu učiteljskega stanu prisodi kaka strahovalna kazen, se mora dejanje pismeno ustanoviti in obdolženemu naznaniti, da se opraviči. — Ako se obdolženi ustno opraviči, se morata v zapisnik zapisati. Če (ustno ali pismeno) opravičenje zadostuje, naj se to obdolženemu pismeno naznani.“

Ker senizgodi niti pičice tega, kar zahteva zakon, so vsi Maierjevi papirji neveljavni. Lahko mu jih vržejo nazaj v obraz ali na kak primernejši kraj! Maierja pa je treba poklicati na odgovor! To je naša zahteva, ki jo bomo ponavljali toliko časa, dokler ji ne ugođe!

Maierja pa je treba tudi vprašati, kako opravlja svojo nadzorniško službo. To vprašanje je opravičeno z ozirom na § 1. min. raz. z dne 18. maja 1869, št. 140/pr. in z ozirom na § 29. zakona z dne 25. februarja 1870, dež. zak. št. 11. — § 1. imenovanega zakona pravi: „Okrajni šolski nadzornik se mora o stanju ljudskega šolstva v svojem uradnem okraju natanko prepričati, na izboljšanje in pospešitev šolstva z vso močjo delovati in osobito skrbeti za to, da se prenapolnjeni razredi razdele, obstoječe šole razširijo in nove ljudske šole ustanove. Nadalje mora javne in zasebne ljudske šole kar najpogostejše nadzorovati in v smislu dotičnih predpisov šole obiskovati.“ V enakem smislu govori tudi § 29. (I. odstavek).

Kako razumeva Maier izboljšanje in pospešitev šolstva, to smo dokazali v prejšnjih člankih. Kako se pa natanko prepričuje o stanju šolstva in kako šole najpogostejše nadzoruje, to vemo takoj, ako pomislimo, da je Maier kot nadzornik „zaradi bolezni“ skoro vedno na dopustu! Slavni Karel Simon se je v par mesecih, ko je nadomeščal bolnega nadzornika Turka, tako upehal, da sedaj ni več sposoben za nadzornika; Maier, nadzornik ljubljanskih ljudskih in meščanskih šol — dasi sam nima izpita za meščanske šole — ki je vedno zaradi bolezni na dopustu, pa je še vedno dober za inšpektorja! Kdor more razumeti to logiko, pa jo naj razume!

Ako Maier inspiciira razred povprečno pol ure, je to že veliko in zadostuje, da napravi o učitelju sodbo. Da je v takih razmerah njegova sodba konfuzna in krivična, je popolnoma umljivo. Dokaz: V nekem razredu je inspiciiral računstvo pol ure, potem je pa napravil sklep na uspehe vse dotične šole, češ, da je računstvo na tej šoli že nekaj let komaj zadostno in da se ustno računstvo vobče premalo goji — koustnega računstva sploh izpraševal ni!

Od takih inšpekcijskih poročil se zdrava pamet obrača s primernim zaničevanjem!

Svoj poseben namen pa kaže Maier tudi s tem, pa prihaja na inšpekcijo tikoma pred zaključkom šole (letos 13. in 14. julija), a svojo visoko inteligenco dokumentuje s korekturami v dnevniku, kjer zadnji dan šolskega leta razredni učitelj seveda ne more nič drugega napisati nego ponavljanje. Ako se je lani zavzemal za risanje z barvami, letos jim je pa napovedal vojno, če so bili doslej začetek in konec njegove pedagoške modrosti formulirani stavki, letos jim pa razglasa pogin — je to dokaz samo njegove zmedenosti in absolutne nesposobnosti in je to obenem obsodbatistič oblasti, ki je napravila bolnega človeka za nadzornika in ga še vedno drži na tem mestu!

Rajni Pirker je imel o Maierju drugačno mnenje. Ko se je priporočal za naslednika po bivšem okrajnem šolskem nadzorniku Spintretu, se je Pirker izrazil: „Solcher Inspektoren bin ich schon satt!“

Pirker, oglasi se zopet! Žaklič Maierju in Maierjevcem z grmečim glasom: V penzion!

Da niso kvalifikacije takega človeka nič vredne, je jasno kot beli dan. Nanje se ne more in ne sme ozirati noben pameten človek in se faktično tudi ne! — Styasneja je raztrgal do samih cap — Stiasny je postal okr. šolski nadzornik. Nekega ljubljanskega učitelja, ki ga notabene še poznal ni, je ogloval do kosti — dotičnik je postal vadniški učitelj Nadučitelja Škrbinec je obdelal do usmiljenja božjega — Škrbinec je bil odlikovan z zlatim zaslužnim križcem! In tako dalje! Nobene treznosti, nobene razsodnosti, nobenega preudarka! O neki učiteljici, ki je prosila podpore, sa je izrekel: Podpore je sicer potrebna, čeprav je slaba učiteljica! — To se pravi: če je le mogoče, ji bom škodoval. — Sicer pa ni mogoče kaj drugega pričakovati od človeka, ki nima sam o sebi nobene stalne misli, ki ne more niti kot šolnik niti kot značaj služiti podrejenemu učiteljstvu za zgled. Maier je igral že vse barve, kolikor jih zamore kranjska politika: nemškutar, liberalce, klerikalec, kar kdo hoče, kar bolje kaže! Naša sodba o njem je sklenjena!

Napredno učiteljstvo se ne boji nobenega nadzorovanja, ampak zahteva, da je vsako pravično, pošteno, strokovnjaško! Zato pozivljamo deželno šolsko oblast, naj od slej ona opravlja šolsko nadzorstvo nad ljubljanskim šolstvom, dokler ne pride na Maierjevo mesto mož, ki bomo na svojem mestu!

Z Maierjem stran — to je sedaj naša zahteva, ki jo naglašamo v interesu šolstva!

Naš material še ni izčrpan. Ampak za enkrat bodi dovolj! Tudi Gabršek naj si zapomni, da stoji tik za Maierjevim hrbtom in da bo tudi on še dajal odgovor za policijsko vohanje po farovžih in za besede, ki jih je kričal letos meseca marca na ljubljanskem Grabnu! Vsi Maierjevci, kolikor jih še slepmiši v kranjskem šolstvu, naj vedo, da ne bomo prizanašali nikomur, ki ne umeva svojega posla! Časi hlapčevanja so minili; mi nočemo niti protekeji niti potajevanja: resnica in pravica naj govori vedno in povsod prvo in zadnjo besedo!

In morala? Maierjevci naj si jo dobro zapomnijo: Ne kliči vraga!

Položaj našega stanu in pota naraščaja.

Referiral na zborovanju učiteljskih abiturientov 17. julija t. l. v Ljubljani učitelj Ivan Dimnik.
(Dalje.)

Aktivni naraščaj.

Premotriti nam je tudi stanje aktivnega našega stanovskega naraščaja, če hočemo ostati konsekvntni.

Tudi naraščaj, ki je vstopal v stanovske vrste, se je prepuščal preveč samemu sebi. Odpraviti je v tem oziru v prvi vrsti glavne hibe.

Ta naraščaj, ki je do danes vstopal v stanovske vrste, je prihajal v te čisto popolnoma neinformiran o marsikaterem stanovskem in drugem vprašanju in je posegal v delo, ki ga teoretsko ni proučil.

Jaz stojim na stališču, da je predpogoj aktivnemu delu temeljit teoretski študij, ker le na ta način je mogoče izpopolnjevanje stroke, le na ta način je mogoče pridobivanje iniciativnih idej; takojšnje aktivno delo — brez vpogleda na polje, na katerem se deluje, pa vodi v mehanizem in čisto v zaostalost in otrplost — brez napredka.

Zatorej stojim na stališču, da nam našega stanovskega naraščaja ni takoj uvajati v naše stanovske strokovne organizacije, temveč ga je potreba uvesti v neko medorganizacijo, ki ima za smoter proučevanje stanovsko-strokovne organizacije, stanovsko-strokovnih stremeljenj in proučevanje splošno kulturno-narodnih vprašanj.

Obzorje našega naraščaja potrebuje najpoprej poglobljenja in izpopolnjevanja načel in prepričanja, ne pa takojšnjega aktivnega dela, ki bi se vršilo v tem slučaju brez trdnega temelja, brez načel in prepričanja — brez smotra!

Moramo si pač pomagati na ta način, dokler nam šola ne daje tega, kar nam je nujno potrebno, če hočemo v duhu sodelovati s kulturnim svetom.

Najlažje bi bilo realizovati to idejo potom tiska, da bi si ustvarili torišče, od kjer bi se teoretsko-kritično premotrivala vsa naša narodna, stanovska, strokovna in splošna kulturna vprašanja z zgodovinsko preglednega in stanovskega stališča.

Toda to pojde za danes pač še težko, da bi si ustanovili lasten list, ki bi imel nalogo uvajati naš naraščaj na vsako polje kulturnega sveta in tako dovajati do temeljitega reševanja stanovskih in strokovnih vprašanj v naših tozadevnih glasilih in ostati bomo morali pri realizaciji te ideje skromnejši.

Kakor se je starejšemu učiteljstvu pečati z reševanjem strokovnih vprašanj, tako se je pečati naraščaju s temeljnimi kulturnimi vprašanji v splošnem na vsakem polju, da si pridobi trdnega temelja ali temeljite splošne izobrazbe, ker sem mnenja, da ima pedagoška veda temeljiti na rezultatih moderne vede vsakega polja.

Do danes pa se je samoizobrazba naraščaja pretesno oklepala strokovnih mej.

Zbuditi močno kulturno gibanje med učiteljskim naraščajem, se nam predočuje vedno očitivneje in kaže se nam nujna potreba — organizovati v to svrhu k skupnemu delu ves učiteljski naraščaj.

Važno nalogo te organizacije vidim v vzgoji za stanovsko in strokovno delo, kakor tudi za narodno socialno delo.

Gojitev in uvajanje k vsestranski splošni izobrazbi; gojitev stika in nadziranje učiteljskega gibanja k zasmotrenemu delu; podpiranje učiteljskega naraščaja v moralnem in duševnem oziru; prirejanje zborovanj naraščaja — podobno današnjemu — to bi bilo delovno polje našega gibanja.

Pri nas je velika napaka pri vzgoji ta, da se enači vzgojno postopanje srednješolca in učiteljskega, medtem ko občutno lahko spoznavamo, da nam primanjkuje one vzgojne dobe, ki jo inteligent dobi z akademskim študijem. Medtem ko naša izobrazba napravi velik skok k takojšnjemu strokovnemu študiju, zaostane daleč v ozadju naša vzgoja in ne koraka vzporedno z izobrazbo.

In prepričan sem, če si ta nedostatek odpravimo sami z ravnokar obravnavanim organiziranjem, da ne posezamo s tem v področje nobeni dosedanjih naših organizacij, temveč da s tem le izpolnimo vrzel, ki do danes še ni bila izpolnjena v našem stanovskem organizmu in brez katere ni upati vednega poživljenja in napredovanja našega stanu.

Našemu stanovskemu gibanju ne bo nidkar škodovalo, če se pojavljajo kulturne struje, ki se izkušajo uveljaviti v stanu.
(Konec.)

Avstrijsko društvo učiteljev in učiteljic.

Učiteljsko društvo Mariborske okolice je dne 3. t. m. sklenilo sledeče: V pričo tolikih in mnogoletnih prevar glede pravične regulacije učiteljskih plač spoznava učiteljstvo, da je njegovo edino upanje le mogočna in enotna, vso Avstrijo obsegajoča organizacija, kakor jo imajo drugi stanovi, pred vsem naši gospodje nadzorniki, vsi uradniki, rokodelci, obrtniki i. t. d. Zaraditega se obrača učiteljsko društvo Mariborske okolice do vodstev „Zaveze“ in „Lehrerbunda“ z nujno prošnjo, naj ukrepejo potrebno, da se v doglednem času združijo vsa obstoječa velika učiteljska društva tudi v mogočno „Avstrijsko društvo učiteljev in učiteljic“, ki bi kot tako stalo na strogo internacionalni podlagi in bi zastopalo edino le stanovske, posebno materialne zadeve avstrijskega učiteljsva.

Kako je s petletninami na Goriškem.

Komen, 20. avgusta.

Na poziv tovariša y v 33. šte. tega cenjenega lista, ki se bavi z zakonom z dne 14. januarja 1906. dež. zak. št. 10., za pokn. grofijo Goriško-Gradišansko, čutim